

(Nacrt prospekta)

UDRUŽENJE FULBRAJTOVIH STIPENDISTA JUGOSLAVIJE

Organizuje

PRVI SIMPOZIJUM

O OBRAZOVNIM POTENCIJALIMA

SYMOP '93

Zlatibor, 04 dn 06 juna, 1993

(Naredni simpozijumi mogli bi se naizmjenično održavati
u Budvi ili Herceg Novom i na Zlatiboru)

PROGRAMSKI SAVET: Oko 10 članova

ORGANIZACIONI ODBOR: 5 članova

CILJEVI SIMPOZIJUMA

Prilagodjavanje sistema obrazovanja potrebama
poboljšanja kvaliteta življenja.

TEME

A. Rad u plenumu:

- * Razmena domaćih i svetskih iskustava iz domena obrazovnog sistema,
- * Uskladjivanje ponude i tražnje obrazovnih profila,
- * Iskustva Fulbrajtovog obrazovnog programa,
- * Medjunarodna obrazovna saradnja,
- * Zajednički univerziteti,
- * Obrazovanje talenata,
- * Informatika i njen uticaj na obrazovni sistem,
- * Aktiviranje obrazovnih potencijala iz okruženja,
- * Uravnoteženje obrazovnih potencijala,
- * Korišćenje obrazovnih potencijala,
- * Obrazovni menadment,
- * Prezentiranje najnovijih naučnih dostignuća iz različitih naučnih oblasti,
- * Komparativne analize konkretnih obrazovnih programa,

B. Rad po sekcijama

- * Medicina
- * Informatika
- * Biznis i menadžment
- * Elektrotehnika
- * Mašinstvo
- * Arhitektura i građevinarstvo
- * Poljoprivreda
- * Kultura
- * Ekonomija
- * Obrazovanje

KOMUNICIRANJE

Pisani radovi i usmena izlaganja se prezentiraju na srpskom i engleskom jeziku.

RADOVI

Pisani radovi se dostavljaju Organizatoru Simpozijuma do 15.04.93 i to prema priloženom upustu. Autori učestvuju u troškovima štampanja radova u Zborniku Simpozijuma.

MESTO ODRŽAVANJA SIMPOZIJUMA

Simpozijum se održava u salama hotela Palisad na Zlatiboru

SMESTAJ

Smeštaj obezbeđuju učesnici preko hotela Palisad na Zlatiboru ili agencije Čigota, ulica Sveti Sava, Beograd.

KOTIZACIJA

Kotizacija po učesniku je US\$ 100. Uplata se vrši u dolarima ili dinarima obračunanim po zvaničnom kursu. Uplata se vrši na žiro račun br. kod ili u gotovu odnosno čekom.

ADRESA ORGANIZATORA

Udruženje Fulbrajtovih stipendista Jugoslavije

Palmatićeva, , Beograd, 11000

TELEFON:

1. istraživačkih kapaciteta postojećih naučnoistraživačkih organizacija koji će, putem vlasničke transformacije, postati javna infrastruktura tj. Vladine laboratorije, centri i slično za naučna i tehnološka istraživanja i za difuziju tehnologija i znanja, (b) istraživački kapaciteti Vojske Jugoslavije koji se mogu "privatizovati" od strane Vlade, odnosno, transformisati u javno dobro i postati deo javne (civilne) istraživačke infrastrukture, (c) deo postojeće javne istraživačke infrastrukture koji se može privatizovati i (d) nedostajuća infrastruktura koja se mora uspostaviti bilo kao javna bilo kao privatna, ali za čije uspostavljanje je potrebna Vladina intervencija (laboratorije i ispitna postrojenja za atestiranje i homologaciju proizvoda, tehnički ispitni centri, itsl.).

Vlada će nastaviti sa modernizacijom rada i opremanja postojećih infrastrukturnih javnih zavoda, sa dovršenjem izgradnje Banke biljnih gena, sa poboljšanjem bibliotekskog naučno-tehnološkog sistema i okončanjem izgradnje Sistema naučnih i tehničkih informacija Jugoslavije i sa potrebnom potporom osnivanja i rada Muzeja nauke, tehnologije i korisnih veština (radni naslov). Vlada će utvrditi politiku eventualne vlasničke transformacije ove istraživačke/tehnološke infrastrukture. U okviru ovog programa sačinice se projekat umrežavanja domaće javne istraživačke infrastrukture sa međunarodnom i politikom korišćenja međunarodnih naučnih instalacija (u prvom redu za osnovna istraživanja).

5. Program usavršavanja ljudskih resursa (Program 5: Istraživači). Ovaj program čine sledeći projekti: (a) "100 vladinih stipendista" - projekat u okviru koga svake godine Vlada stipendira (pokriva sve normirane troškove) dvogodišnjeg magistarskog ili doktorskog usavršavanja 100 mladih istraživača, (b) trening za rukovođenje u naučnim i tehnološkim istraživanjima - projekat u okviru koga Vlada svake godine finansira troškove treninga 100 aktuelnih ili potencijalnih rukovodilaca većih projekata, laboratorija, istraživačkih centara, instituta, katedara itsl. i (c) projekat masovnog informisanja i usavršavanja naučnoistraživačke populacije putem specijalizovanih kurseva, izdavanjem časopisa itsl.

3. Vlada će ispitati mogućnosti da se podstakne imigracija istraživača iz drugih zemalja, posebno iz ranijih istočnoevropskih ekonomija.

8. Program 8: Akcioni programi.

U okviru svoje naučne i tehnološke politike Vlada će preduzimati strogo definisane i ciljno orijentisane poduhvate kao što su (a) povremene nacionalne kampanje (kvalitet, racionalna upotreba energije, autonomno snabdevanje energijom, reciklaža sirovina i otpadaka, tehnološka modernizacija i promena ponašanja u pružanju usluga itd.), (b) saradnja sa strukovnim, profesionalnim i naučnim organizacijama i društvima (Društvo inženjera i tehničara, udruženja pronalazača itsl.), (c) organizacija naučnih skupova u vezi naučne i tehnološke politike itd.

9. Program međunarodne naučne i tehnološke saradnje (Program 9: Međunarodna saradnja). Ovaj program se utvrđuje za period od četiri godine na osnovu sledećih odrednica: (1) Vlada stvara, pre svega i najviše, opšte uslove za međunarodnu saradnju koju ostvaruju akademije, naučni instituti, univerziteti, firme, udruženja, pojedinci itd; (2) utvrđuju se skupovi zemalja prema nivou našeg interesa za naučnu i tehnološku saradnju sa ciljem da se saradnja koncentriše na ključne potrebe i ostvarivanje većih efekata; (3) sadržaj ove saradnje usmerava se najviše i najpre na realizaciju nacionalnih naučnih i tehnoloških programa, podprograma i projekata; (4) za svaki predmet ove saradnje mora se obezbediti difuzija istraživačkih i drugih rezultata ostvarenih u toj saradnji i (5) neophodno je hitno uspostavljanje ove saradnje i njen stalan rast.

Prioritet u međunarodnoj naučnoj i tehničkoj saradnji imaće saradnja sa organizacijama u okviru sistema UN (u prvom redu sa UNESCO, UNIDO itd.), sa projektima i programima u okviru Okvirnog Komunitarnog programa Komisije Evropskih zajednica (COST i drugi programi), sa OECD (učesće u radu: komiteta za naučnu i tehnološku politiku, komiteta za informatiku, računare i komunikacije, komiteta za industriju i u različitim oblicima saradnje na realizaciji nalaza

2. 6. Program stvaranja inovacione klime u društvu. (Program 6: Klima za stvaralaštvo). U okviru ovog programa izvodice se sledeći projekti: (a) projekat širenja inovacione kulture putem TV emisija, (b) projekat borbe protiv tehnološki konzervativnog ponašanja putem štampe, (c) projekat propagande ulaganja u male tehnološki intenzivne firme putem izrade specijalizovane propagandne literature za masovnu upotrebu i saradnjom sa odgovarajućim organizacijama i udruženjima i (d) projekat stimulisanja kreacije mladih. Osnovni koncept ovog programa je da sasvim otvoreno i jasno ukazuje na sve nedostatke konzervativnog ponašanja u nacionalnim razmerama i sve prednosti inovacionog društva. Program će inicirati i sasvim specifične akcije kao što su: racionalna upotreba energije na nivou domaćinstava, razvoj sklonosti za lepo i kvalitetno itsl.

7. Program povratka i korišćenje emigracije iz "odliva mozgova". (Program 7: Naši u inostranstvu).

Vlada će, putem ovog programa, voditi aktivnu politiku podsticanja povratka istraživača koji su emigrirali iz Jugoslavije i proaktivnu politiku smanjenja dalje emigracije. Velika pažnja će biti posvećena i raznim vrstama angažovanja ovih emigranata na sasvim konkretnoj saradnji sa naučnim, proizvodjačkim i obrazovnim institucijama u zemlji.

U prvoj fazi ovog programa (koja je u toku) Vlada će sačiniti bazu podataka o ovim emigrantima i o njihovim planovima/željama/preferencama za saradnju sa nekim u SR Jugoslaviji. Vlada će podsticati takvu saradnju i maksimalno koristiti sve mogućnosti koje daju međunarodni programi u ovoj oblasti - od posebnog interesa su programi Komisije EZ. Vlada će istraživati radnu i finansijsku mogućnost da svakom istraživaču potencijalnom povratniku iz inostranstva ponudi mesečna primanja u visini plate docenta ili vanrednog profesora i angažovanje na univerzitetu, u institutima ili u privredi, za period od jedne godine po povratku ili do nalaženja stalnog zaposlenja (ukoliko do toga dodje za period kraći od jedne godine po povratku u zemlju).

4. programa TEP), sa zemljama iz grupe Dinamične Azijske Ekonomije, sa Rusijom i sa zemljama susedima.

Jedan od neposrednih zadataka je ponovno ili novo učlanjenje i redovno ispunjavanje obaveza prema međunarodnim naučnim asocijacijama, naučnim centrima i instalacijama (CERN itsl.) (u kojima je isplativo, na duži rok, biti član, partner ili korisnik) i međunarodnim telima i organizacijama koja se bave politikama naučnog i tehnološkog razvoja i saradnje. (European Science Foundation, European Academy of Sciences, International Council for Science Policies Studies, International Council for Academies of Technology and Engineering itd).

Vladina naučna i tehnološka politika daje visok prioritet uključivanju jugoslovenskih naučnoistraživačkih kapaciteta i instalacija u međunarodnu mrežu istraživačke infrastrukture i povezivanju/umrežavanju domaćih istraživačkih potencijala sa stranim. U te svrhe ubrzaće se radovi na dovršenju Sistema naučnih i tehničkih informacija Jugoslavije i poboljšati naučno-tehnološki bibliotekski sistem.

Vladine aktivnosti u ovoj saradnji vršice se sa ciljem da u njoj postanemo kompetetivan partner, da se tom saradnjom dobiju vidljivi i zadovoljavajući naučni i tehnološki rezultati, da se izvrši što brža i šira difuzija tih rezultata i da se, putem ove saradnje, ostvaruje bolje razumevanje sa svetom u kome živimo.

10. Program razvoja sistema vladinih instrumenata finansijske pomoći i podrške tehnološkim istraživanjima i razvoju (Program 10: Finansiranje).

Zadatak ovog programa je da izučava relevantna iskustva, brižljivo analizira, utvrđuje i evaluira instrumente finansijske pomoći i podrške tehnološkim istraživanjima.

U okviru ovog programa izučavaće se najpoželjnija struktura alokacije sredstava za Vladinu naučnu i tehnološku politiku na: (a) nacionalne naučne i tehnološke

5.

programe, (b) grupe instrumenata pomoći i podrške (instrumenti opšte podrške, instrumenti neposredne finansijske podrške i instrumenti samofinansirajuće podrške) i (c) na konkretne instrumente pomoći i podrške a u prvom redu na sledeće:

- 1.1 Umanjenje poreza za deo izdataka učinjenih za istraživanje i razvoj u firmama,
- 1.2 Umanjenje poreza za deo pozitivnog rasta izdataka za istraživanja i razvoj,
- 1.3 Pokriće dela troškova istraživačkih konsultacija i dela (do 1,0) plata istraživačkog personala,
- 2.1 Finansiranje dela troškova projekata,
- 2.2 Zajmovi za rizična istraživanja, koji se vraćaju ako su istraživanja uspešno okončana,
- 2.3 Garancije na kredite za istraživanja,
- 3.1 Zajmovi za istraživanja koji se otplaćuju putem rojalitija na projektima koji su finansirani,
- 3.2 Otkup akcija naučnoistraživačkih organizacija,
- 3.3 Otkup akcija naučnoistraživačkih organizacija iz sredstava koja su data kao krediti za konkretne istraživačke projekte,
- 3.4 Direktno investiranje u firme koje su tehnološki zasnovane itd.

Na osnovu nalaza u ovom programu utvrđuju se najpre višegodišnje a potom i godišnje strukture alokacije Vladinih sredstava za finansijsku pomoć i podršku tehnološkim istraživanjima.

- 7.
5. Obavezna pravovremena najava javnih nabavki (posebno većih) domaćim proizvođačima i istraživačko-razvojnim organizacijama sa ciljem da se povećava učešće domaće proizvodnje, zasnovane na domaćem razvoju, u isporukama za javne nabavke i vladine porudžbine. Ovo se posebno odnosi na proizvode i usluge sa većim naučnoistraživačkim i tehnološkim sadržajem.
 6. Obaveznost uključivanja domaćeg naučnoistraživačkog rada u ocenu kvaliteta stranih ponuda za javne nabavke, u transfer i dalji razvoj tehnologija u vezi sa javnim nabavkama iz inostranstva i u tehnološkoj potpori za korišćenje, održavanje i inovaciju isporuka javnih nabavki.
 7. Primena regresivne poreske stope za firme koje povećavaju učešće komponenata, delova, podsklopova, sklopova i tehnologija uopšte koje su striktno domaćeg porekla a međunarodno konkurentne, što se indicira povećanjem izvoza sa porastom učešća domaćeg sadržaja.
 8. Ograničen vremenski period podsticaja izvoza proizvoda niskog stepena tehnološke obrade i niskog tehnološkog sadržaja sa primenom opadajuće stope podsticaja tokom tog perioda.
 9. Podrška povećanju kreditnog potencijala iz primarne emisije i umanjeće poreske stope bankama koje ustanove i namenski koriste fondove za podsticaj inovacija, kreditiranje osnivanja tehnološki zasnovanih firmi, dodelu riziko - kredita, zajednička ulaganja u razvoj konkurentnih domaćih tehnologija itsl.
 10. Obezbedjenje posebnih poreskih i drugih olakšica stranim investitorima pri ulaganju u firme i proizvodnju (materijalnih dobara i usluga) sa većim a savremenim i međunarodno konkurentnim tehnološkim sadržajem.
 11. Oslobođanje od uvoznih dažbina knjiga, informaciono-komunikacionih uređaja (PC, modemi, fax i slično) i drugog specifičnog za kućni rad naučnoistraživačkih

6.

II.4. Finansijski instrumenti

Izbor strukture i dimenzioniranje vladinih finansijskih instrumenata je kritična komponenta vladine naučne i tehnološke politike. Brojna izučavana nacionalna iskustva i razvijeni teorijski koncepti još uvek nemaju dovoljno pouzdane odgovore na pitanje: kojim instrumentima i kako podržavati Vladinu naučnu i tehnološku politiku? Naša iskustva su takodje nedovoljna za valjan sud o tome šta je dobro a šta loše. Stoga se u ovoj skici saopštava jedno rešenje čija je osnovna osobina: (a) uspostavlja se ravnoteža između instrumenata koji su orijentisani na projekte sa nacionalnom misijom, onih koji pomažu istraživanja u firmama i onih koji su orijentisani na difuziju znanja i tehnologija, (b) ne može se finansirati ništa što je već finansirano ili što bi bilo finansirano i bez instrumenata Vladine politike i (c) broj instrumenata je veći da bi se podstakli svi istraživački potencijali. Radi se o sledećim finansijskim instrumentima.

1. Savezni fond za naučni i tehnološki razvoj. Ovaj fond se formira iz Saveznog budžeta i iznosi od 0,5% do 0,75% društvenog proizvoda SR Jugoslavije u tekućoj godini. Sredstva fonda se koriste za Vladino učešće u realizaciji prvih devet programa vladine naučne i tehnološke politike. Način upotrebe fonda, prava obaveze i odgovornosti utvrđuju se Zakonom o formiranju i korišćenju sredstava Saveznog fonda za naučna i tehnološku politiku.
2. Oslobođanja od carina i drugih uvoznih dažbina opreme, uređaja, hemikalija, delova, materijala, komponenata, software i drugih inputa za naučna i tehnološka istraživanja, i podizanja efikasnosti operacija uvoza, carinjenja, itd.
3. Posebna i rastuća izvozna stimulacija za proizvode i usluge većeg naučnoistraživačkog i tehnološkog sadržaja/intenziteta.
4. Uslovljavanje većih stranih investiranja - posebno multinacionalnih kompanija - angažovanjem domaćeg naučnoistraživačkog potencijala na istraživanjima i razvoju tehnologija.

8.

radnika i umanjeće poreza iz ličnog dohotka ovih radnika za amortizacioni iznos ovih nabavki.

II.5. Institucionalna i organizaciona struktura i instrumenti

Institucionalna i organizaciona struktura i instrumenti imaju nezamenljivu ulogu u izgradnji i vođenju Vladine naučne i tehnološke politike. Zadnjih godina su narasli empirijska evidencija i saznanja da posebnu značajnu ulogu imaju organizacioni struktura i instrumenti i kvalitet organizacije uopšte. U ovoj skici data je ona struktura i oni instrumenti za koje postoji uverenje da su (a) koherentni tj. međusobno nekonfliktni i neponištavajući, (b) da nije izvršena ni preinstitucionalizacija ni preorganizacija i (c) da su efikasno sprovodljivi. U pitanju su sledeći organi strukture i instrumenti.

1. Savezno ministarstvo za nauku, tehnologiju i razvoj. Zadatak ovog ministarstva - koje čine sektori za (I) analizu i sintezu Vladine naučne i tehnološke politike, (II) realizaciju ove politike putem finansijskih i drugih materijalnih instrumenata, (III) realizaciju ove politike putem razvoja i korišćenja javne naučne i tehnološke infrastrukture, (IV) međunarodnu naučnu i tehnološko-tehničku saradnju i (V) Centar za razvoj (politika i strategija ekonomskog i društvenog razvoja, regionalni razvoj, konvergencija nivoa regionalne ekonomske i socijalne razvijenosti itsl.). Zadatak ovog Ministarstva je da sačini predloge Vladine naučne, tehnološke i razvojne politike, da obezbedi - odlukama Vlade - uslove za realizaciju tih politika i da osigura sprovođenje tih politika. Ovo Ministarstvo, svake godine, preko Vlade, podnosi Saveznoj Skupštini, zajedno sa predlogom budžeta, izveštaj o realizaciji naučne i tehnološke politike u budžetskoj godini koja se okončava i plan realizacije ove politike za budžetsku godinu koja je nastavak izveštajne.
2. Vladin savet za naučni i tehnološki razvoj. Ovo telo čine 23 člana iz redova međunarodno uglednih, priznatih i aktivnih naučnika iz svih naučnih oblasti (prirodne,